

**Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до практичних занять та самостійної роботи
з курсу «Історія зарубіжної журналістики»
для студентів денної та заочної форм навчання
спеціальності «Журналістика»**

**Суми
Сумський державний університет
2014**

Методичні вказівки до практичних занять і самостійної роботи з курсу «Історія зарубіжної журналістики» / укладач І. Р. Жиленко. – Суми : Сумський державний університет, 2014. – 28 с.

Кафедра журналістики та філології

ВСТУП

Дисципліна «Історія зарубіжної журналістики» має допомогти студентам залучитися до культурної скарбниці суспільства, забезпечити засвоєння теоретичних знань з історії журналістики, сформуванню у них погляд на журналістику як на історико-культурний процес.

Головні завдання дисципліни:

- знайомити студентів із процесом виникнення та розвитку журналістики як світового суспільного інституту;
- виявляти значення преси в культурному доробку людства;
- визначати роль журналістики в суспільно-політичній боротьбі різних епох;
- вказувати на досягнення журналістики у культурному житті суспільства;
- вчити аналізувати особливості художньої майстерності письменників-публіцистів світового рівня;
- висвітлювати діяльність важливих періодичних видань XVII – XX століть;
- розкривати закономірності розвитку світової преси;
- збагачувати студентів знанням фактів історії преси;
- підвищувати професійний рівень майбутніх журналістів.

Внаслідок вивчення дисципліни студент повинен знати:

- головні поняття та категорії масової інформації в їх історичному становленні, розвитку та сучасному значенні;
- головні етапи розвитку пражурналістики;
- причини виникнення перших періодичних видань: взаємодія техніки, культури, економіки, політики;
- особливості становлення та розвитку журналістики різних країн світу;
- особливості світової журналістики XVII–XX століть;
- конститутивні ознаки щоденної, елітарної та масової преси XIX–XX ст.

уміти:

- застосовувати теоретичні знання для створення сучасного журналістського тексту;
- використовувати художні засоби, вироблені світовою журналістикою, при створенні інформаційного продукту;
- аналізувати історико-журналістські явища з метою поліпшення власної практичної діяльності;
- набувати первісних навичок наукового підходу до історії журналістики.

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття 1

Явища пражурналістики в епоху античності. Софістика й ораторське мистецтво.

Питання та завдання

1. Прочитайте уривки з лекції Р. Ю. Віппера. Розкажіть про існування різних форм пражурналістики.
2. Ознайомтеся з уривком із дослідження Ж. Віллена. Чи згодні ви з думкою, що Геродот був «батьком» репортажу?
3. Прочитайте уривок з «Промови на всееллінських зборах» Ісократу і з'ясуйте значення твору в житті країни.
4. Політичне красномовство: Демосфен «Друга промова проти Філіппа». Чому промови Демосфена називають філіппіками?
5. У чому полягають особливості твору Горгія «Похвала Елені»?
6. Особливості судового красномовства (за твором Лісія «Про убивство Ератосфена»).
7. Особливості епідиктичного красномовства (за твором Ісократу «Панегірик»). Доведіть, що він був справжнім художником слова.
8. Ознайомтеся з твором Ісократу «Проти софістів» і з'ясуйте, чому його називають першим публіцистом античності.
9. Ознайомтеся з наведеними прикладами епітафій і визначте їх значення для розвитку епідиктичного красномовства.
10. Підтвердіть, що промова Перікла, яку Фулідід змістив у свою історичну працю, є політичною програмою афінської демократії епохи розквіту.
11. Підготуйте розповідь про софістику та її роль у становленні ораторського мистецтва. Наведіть приклади софізмів.
12. Прочитайте уривок із прози Демосфена і з'ясуйте, чому його промови називають філіппіками.
13. Поясніть за допомогою сучасних прикладів вислів Деметрія Фалерського: «Тією могутністю, якою володіє на війні залізо, у політичному житті володіє слово».
14. Розкажіть про особливості ораторства епохи еллінізму.

Практичне заняття 2
Ораторство Стародавнього Риму. Цицерон.
Письмова пражурналістика. «Записки...» Юлія Цезаря.
Створення офіційної газети

Питання та завдання

1. Розкажіть про особливості римської пражурналістики.
2. З'ясуйте, як девіз давніх римлян «Розділяй і владарюй!» визначає головні чинники політичного красномовства.
3. Чим відрізнялося ораторське мистецтво Давнього Риму від давньогрецького?
4. Підготуйте інформацію про одного з давньоримських ораторів (Марк Юній Брут, Юлій Цезар, брати Гракхи та ін.).
5. Підготуйте виступ на одну з тем: «Творчість Цицерона – вершина ораторського мистецтва античності», «Промови Цицерона проти Катіліни як публічна політична зброя», «Теоретичні праці Цицерона про ораторство».
6. Проаналізуйте одну з промов Цицерона за таким планом: назва, тема, рік написання, тип промови, структура, головні стильові засоби, прийоми впливу на аудиторію.
7. Випишіть із словника «Крылатые слова» вислови Цицерона, які стали крилатими. Розкажіть про їх походження.
8. Наведіть приклади використання знакової пражурналістики у Стародавньому Римі.
9. Як ви розумієте поняття «нове красномовство»?
10. Ознайомтеся з теоретичними працями Квінтіліана і Тацита. У чому їх значення?
11. Знайдіть приклади зародження різних видів пражурналістики в текстах художньої літератури епохи античності.
12. «Уникай, як підводного каменя, нового й незвичного слова», – писав Цезар у роботі «Про аналогії». Які ще його вислови вам відомі? Як вони використовуються в журналістиці?
13. Ознайомтеся з уривками з творів Цезаря і выпишіть з тексту, переклавши українською, основні стильові прийоми. Доведіть, що стиль публіцистики Цезаря – це стиль полководця.
14. Яке значення мав епістолярний жанр у Стародавньому Римі?

Практичне заняття 3

Публіцистичні жанри античності початку нової ери. Рання християнська публіцистика як форма ораторського мистецтва.

Питання та завдання

1. Які жанри публіцистики були найпоширенішими у Стародавньому Римі? Чим це можна пояснити?
2. Прочитайте IV сатиру Горація. Які актуальні питання сучасності він порушує?
3. У посланні Горація «До Пісонів» є побажання поетам: «...хто пише, – беріться за те, що було б вам по силі». Продовжіть, написавши настанови майбутнім журналістам.
4. Про які проблеми, події й постаті йдеться у творі Сенеки «Листи до Луцілія»?
5. Лукіана називали «прометеєм красномовства». Доведіть справедливість цих слів, прочитавши його «Похвалу мусі».
6. Прочитайте памфлет Сенеки «Огарбузнення». Випишіть головні стильові особливості сатири.
7. Підготуйте розповідь про Меніппа і з'ясуйте походження терміна «меніппова сатира».
8. Підготуйте виступ на одну з тем: «Причини виникнення християнства», «Старий і Новий Завіти», «Публіцистика Нового Завіту (св. Матвій; св. Марк; св. Лука), «Послання апостола Павла».
9. Підготуйте виступ на одну з тем: «Творчість найвизначніших представників західної традиції та східної традицій» (Єронім Стридонський; Амбросій Медіоланський; Аврелій Августин. Григорій Богослов; Василь Великий; Іван Златоустий).
10. Специфіка понять «актуальність» і «злободенність» щодо християнської публіцистики.
11. Використовуючи перше послання св. Павла до коринфян, напишіть журналістський твір на тему «Любов довготерпить, любов милосердствує, не заздрить...».
12. Підготуйте розповідь про жанр автобіографії в ранньохристиянській публіцистиці.

Практичне заняття 4
Публіцистика західноєвропейського Середньовіччя.
Винайдення книгодрукування.
Рукописні та перші друковані видання

Питання та завдання

1. Підготуйте виступ на тему: «Темні віки чи золота середина?»
2. У чому полягають особливості усної публіцистики епохи Середньовіччя?
3. Прочитайте уривок з проповіді Григорія I Великого. Поясніть, чому греки назвали його Двоєсловом?
4. Ознайомтеся з публіцистикою проповідників Середньовіччя і з'ясуйте основні види проповідей у цю епоху.
5. Чому німецький проповідник Бертольд Регенсбурзький отримав прізвисько «простонародний»?
6. Підготуйте інформацію про діяльність Кола ді Рієнці.
7. Розкажіть про основні жанри письмової публіцистики. Як епоха Середньовіччя відтворена у працях публіцистів того часу?
8. Використовуючи слова Беди Вельмишановного (*«Отрадою моею всегда было учиться, учить и писать...»*), напишіть есе про середньовічних проповідників.
9. Які потреби суспільства мав вирішити винахід книгодрукування? Які його наслідки в Європі?
10. Розкажіть про діяльність відомих книгодрукарів: Й. Гуттенберга, В. Кекстона, А. Мануція, І. Федорова.
11. Підготуйте інформацію про виникнення рукописних газет у Німеччині.
12. Напишіть повідомлення на тему «Комунікаційні процеси у великому місті Європи XV ст.».
13. Що вам відомо про «фуггер-газети» і їх видавця? Які рукописні видання XV–XVI ст. були найпоширенішими і чому?
14. Підготуйте матеріал про перші друковані видання Західної Європи.
15. Розкажіть про початок книгодрукування в Китаї.
16. Напишіть замальовку про першу російську рукописну газету «Куранти».

Практичне заняття 5

Політична й антицерковна публіцистика Західної Європи XV–XVI ст. Виникнення цензури. Преса і цензура

Питання та завдання

1. Підготуйте повідомлення про духовний клімат Європи в епоху Відродження.
2. Напишіть статтю для ЗМІ, використовуючи вислови з трактату Маккіавеллі «Державець».
3. Чому П'єтро Аретіно називали «бичем королів»?
4. Ознайомтеся з тезами Мартіна Лютера проти індульгенції. У чому їх критичний пафос?
5. З'ясуйте значення творчості Томаса Мюнцера.
6. Прочитайте уривок з «Листів темних людей». Чому цей твір завоював свого часу багато прихильників?
7. Від імені Рейхліна і Гуттена напишіть обскурантам «відповідь» на їх лист.
8. Прочитайте уривок з твору Еразма Роттердамського «Похвальне слово Глупоті». Випишіть стилістичні прийоми, що підкреслюють жанрову природу панегірика.
9. Дайте розгорнуту відповідь на питання: «У чому значення публіцистики епохи Відродження?»
10. Розкажіть про виникнення цензури у Стародавньому Римі. Підготуйте розповідь про діяльність Цензора.
11. Опрацюйте уривок про виникнення цензури з повісті О. Радіщева «Путешествие из Петербурга в Москву».
12. Прочитайте уривок з роботи Д. Мільтона «Ареопагітика». Зацитуйте основні положення.
13. Підготуйте повідомлення на одну з тем: «Становлення системи цензури в епоху Середньовіччя», «Індекс заборонених книг»: історія виникнення», «Англійська концепція свободи преси. Трактат Мільтона «Ареопагітика».
14. Підготуйте повідомлення на одну з тем: політична цензура; воєнна цензура; цензура на заборону творів письменників; видавнича цензура; випадки знищення книг в історії людства; цензура системи Інтернет.

Практичне заняття 6

Перші друковані періодичні видання світу

Питання та завдання

I. Підготуйте «презентації» перших періодичних видань:

1. Голландська преса: «Куранти» («Courante»).

2. Німецька преса:

1.1. Страсбурзька й Аугсбурзька газети. Діяльність Й. Каролуса.

1.2. Франкфуртські газети.

1.3. Тижневі газети інших міст Німеччини.

2. Англійська преса:

2.1. «Вісті, або Тижневі новини з...» («Courante, or Weekly Newes from ...»).

2.2. Видання Марчмонта Недхема: «Британський Меркурій» («Mercurius Britanicus»), «Політичний Меркурій» («Mercurius Politicus»).

2.3. «Лондонська газета» («The London Gazette»).

2.4. «Щоденні куранти» («The Daily Courante»).

3. Французька преса:

1.1. Рішельє та Мазаріні – опікуни французьких газет.

1.2. Теофраст Ренодо – перший професійний журналіст.

1.3. Значення «Ля Газетт» («Gazette»).

4. Перші американські друковані видання.

4.1. «Суспільні події» Бенджаміна Харріса;

4.2. «Бостонський вісник» («Boston newsletter») Д. Кемпбелла;

4.3. Уільям Брукер «Бостонська газета» («Boston gazette»).

5. Періодичні видання Росії:

5.1. «Санкт-Петербурзькі весті»;

5.2. «Московські весті»;

5.3. «Исторические, генеалогические и географические примечания»;

5.4. «Ежемесячные сочинения, к пользе и увеселению служащие».

Практичне заняття 7-8

Журналістика Просвітництва

Питання та завдання

1. Підготуйте повідомлення про боротьбу з філософією середньовіччя одного з англійських мислителів епохи Просвітництва (Д. Мільтон, Д. Локк, Т. Гоббс та інші).
2. Персональний журналізм. Розкрийте зміст терміна «персональний журналізм» на прикладі видання Дефо «Огляд» («The Weekly Review»).
3. Ознайомтеся з уривками з трактату Дефо «Найкоротший спосіб розправи з дисидентами» і випишіть приклади стилістичних прийомів автора.
4. Підготуйте інформацію на тему «Ідеологія Просвітництва у памфлетах і трактатах Д. Дефо».
5. Політична злободенність публіцистики Дж. Свіфта. Видання «Оглядач» («Examiner») як зразок персонального журналізму.
6. У чому полягає політична злободенність публіцистики Дж. Свіфта?
7. Прочитайте й випишіть цікаві, на ваш погляд, думки Свіфта, що стосуються Просвітництва й, зокрема, журналістики з роману «Мандри Гуллівера». Доведіть їх актуальність для сучасності.
8. Видання Д. Аддісона і Р. Стіля («Базіка» («Tatler»), «Глядач» («Spectator»). З'ясуйте, завдяки яким чинникам ці журнали вважаються родоначальниками просвітительської журналістики в Англії.
9. Прочитайте уривок з нарису Стіля про мореплавця Олександра Селькірка і порівняйте з просвітницькими тенденціями роману Дефо «Робінзон Крузо».
10. Журнали П'єра де Мариво «Французький глядач» і Антуана Прево «За і проти».
11. «Перські листи» Ш. Монтеск'є.
12. Публіцистика Вольтера. Памфлет «Про страшену шкоду читання».
13. Діяльність Д. Дідро та енциклопедистів.

14. Журналістська та публіцистична діяльність Бенджаміна Франкліна. «Автобіографія».
15. Просвітницька журналістика Німеччини. Шиллер і його «Гамбурзька драматургія».
16. Журналістська і видавнича діяльність М. Ломоносова. Робота «Рассуждение об обязанностях журналистов».
17. Обґрунтуйте вислів «журналістика – це четверта влада».
18. Знайдіть і выпишіть відомі вислови англійських просвітників. До одного з них напишіть есе про сучасні проблеми суспільства.

Практичне заняття 9

Преса Франції кінця XVIII – початку XX ст.

Питання та завдання

1. Особливості розвитку преси Великої французької революції:
 - 1.1. Публіцистична діяльність Робесп'єра і Дантона.
 - 1.2. Видання Мірабо.
 - 1.3. Розвиток політичної преси: газети П. Бріссо «Французький патріот», Прюдома «Паризькі революції», К. Демулена.
 - 1.4. Публіцистика Марата. Газета «Друг народу».
 - 1.5. Публіцистика і видання Бабефа.
 - 1.6. Газета жирондистів «Пер Дюшен» Ж. Ебера.
2. Політика Наполеона в галузі преси. Газета «Монітер».
3. Преса періоду Реставрації:
 - 3.1. Газета «Конституціоналіст»; «Газета політичних і літературних дебатів» братів Бертенів;
 - 3.2. Розвиток жанрів памфлету і фейлетону.
4. Преса Липневої монархії.
 - 4.1. Діяльність Е. де Жирардена:
 - 4.1.1. Видання «Волер», «Мод», «Національний гвардієць».
 - 4.1.2. Газета «Ля пресс» та її роль у демократизації французького суспільства.
 - 4.2. Філіпон і його сатиричні газети «Карикатюр» і «Шаріварі».
 - 4.3. Фізіологічний нарис: Луї Юар.
5. Публіцистика В. Гюго. «Наполеон Маленький»
6. Особливості публіцистики О. де Бальзака. «Монографія про паризьку пресу».
7. Перше інформаційне агенство «Гавас».
8. Преса Паризької комуни.
9. «Золотий вік» французької преси (1870-1918):
 - 9.1. Масові видання (Газети Мілло «Пті журнал» та ін.
 - 9.2. Якісні видання: «Фігаро»;
 - 9.3. Видавець і журналіст Анрі Рошфор.
10. Публіцистика Е. Золя на захист справи Дрейфуса (відкритий лист «Я звинувачую!»).

Практичне заняття 10

Преса Англії 1-ї пол. XIX ст. – поч. XX ст.

Питання та завдання

1. Особливості англійської журналістики I пол. XIX ст.:
 - 1.1. Боротьба за свободу преси.
 - 1.2. Основні типи англійських газет.
 - 1.3. Виникнення щоденних та масових видань. Діяльність першої журналістської династії Вудфоллів (газети «Суспільні оголошення», «Ранкова хроніка»).
 - 1.4. Перші репортери (Джеймс Перрі) і військові кореспонденти (Джон Белл).
 - 1.5. Еволюція ЗМІ. Газета Уолтера «Times» і політичне життя Англії:
 - 1.5.1. Редактори «Times» Дж. Волтер, Т. Барнс, Дж. Ділейн.
 - 1.5.2. В. Рассел – перший військовий кореспондент британської преси;
 - 1.5.3. Фотожурналістика Роджера Фентона;
 - 1.6. Чартизм і чартистська преса.
 - 1.7. Журналістсько-публіцистична діяльність Ч. Діккенса.
 - 1.8. Публіцистика В. Теккеря.
2. Преса Великобританії початку XX ст.:
 - 2.1. Технічний прогрес і його вплив на розвиток ЗМІ.
 - 2.2. Якісні газети до початку Першої світової війни: «Таймс», «Дейлі телеграф» тощо.
 - 2.3. «Нова журналістика» і масові газети:
 - 2.3.1. Альфред Хармсворт і його активна видавнича діяльність;
 - 2.3.2. Вільям Стед як родоначальник жанру «журналістське розслідування».
3. Театральна критика Бернарда Шоу.
4. Публіцистика Оскара Уайльда.

Практичне заняття 11-12

Журналістика Росії XVIII ст. – поч. XX ст.

Питання та завдання

1. «Всякая всячина» Катерини II.
2. Сатиричні видання Росії XVIII ст.
3. Журнали Сумарокова і Хераскова.
4. Журнали М. Новікова «Трутень», «Пустомеля», «Живописец», «Утренний свет», «Московское издание» та ін.
5. Публіцистична діяльність І. Крилова і його журнали «Зритель», «Почта духов».
6. Журналістська діяльність М.Карамзіна. «Вестник Европы».
7. Питання цензури у творі О. Радішева «Путешествие из Петербурга в Москву».
8. Альманахи О. Бестужева, К. Рилєєва, В. Кюхельбекера, В. Одоевського.
9. Видавнича діяльність М. Некрасова.
10. Журнально-публіцистична діяльність М. Салтикова-Щедріна.
11. Публіцистика В. Короленка.
12. Виникнення цензури у Росії. Організація Третього відділення. «Тимчасові правила про пресу» 1865 р. Діяльність П. Валуєва. Ф. Тютчев про пресу.
13. Газети Ф.Булгаріна «Северная пчела», М.Полевого «Московський телеграф», Надеждіна «Телескоп» та «Молва».
14. Журналістська діяльність О. Пушкіна.
15. Журналістська і публіцистична діяльність В. Белінського, Д.Писарєва, М. Чернишевського і М. Добролюбова.
16. «Полярная звезда» О. Герцена і М. Огарьова.
17. Журнально-публіцистична діяльність М.Є.Салтикова-Щедріна:
 - 17.1. Робота в журналах «Современник» та «Отечественные записки».
 - 17.2. Характеристика ліберально-буржуазної преси 70-х рр. у творі «Дневник провинциала в Петербурге».

- 17.3. Порівняння закордонного життя з вітчизняним у циклі нарисів «За рубежом» (1880-1881 рр.).
- 17.4. Образ міста Глупова та його мешканців в «Истории одного города».
- 17.5. «Мелочи жизни» (розділи «Читатель», «В сфере сеяния»).
- 17.6. Казки як соціальна анатомія російської держави.
18. Журнально-публіцистична діяльність В.Г.Короленка:
 - 18.1. Суспільно-політична діяльність Короленка.
 - 18.2. Робота в редакції журналу «Русское богатство».
 - 18.3. Цикли нарисів «Павловские очерки», «В голодный год», «Мултанское жертвоприношение», «Сорочинская трагедия», «Бытовое явление».
 - 18.4. Мемуари «История моего современника».
19. Легальна газета початку ХХ ст.: «Русские ведомости», «Московский листок», «Новое время».
20. Публіцистика Суворіна і Дорошевича.
21. Журнально-публіцистична діяльність А. П.Чехова:
 - 21.1. Робота у сатиричних журналах.
 - 21.2. Книги нарисів «Из Сибири», «Остров Сахалин».
 - 21.3. Образ журналіста в оповіданнях «Корреспондент», «Тряпка», «Тссс!..», «Сон репортера» тощо.
22. Журнально-публіцистична діяльність В.О.Гіляровського:
 - 22.1. Репортерська праця в «Московском листке» та «Русских ведомостях».
 - 22.2. «Трущобные люди» (1887).
 - 22.3. «Москва и москвичи» (1926).
 - 22.4. «Москва газетная».
23. Революційно-пропагандистська діяльність Леніна.
24. Журнально-публіцистична діяльність Максима Горького. «Несвоевременные мысли».
25. Жовтнева революція 1917 р. та російська журналістика у післяжовтневий час.
26. Типологія перших видань радянської влади. Робота РОСТА. Діяльність Головліта.

Практичне заняття 13-14
Преса США і особливості світової журналістики
кінця XVIII – поч. XX ст.

Питання та завдання

1. Журналістика США часів війни за незалежність.
2. Публіцистика Пейна. Памфлет «Здоровий глузд».
3. Діяльність, Гамільтона, Медісона. Серія есе «Федераліст»: основна політична проблематика.
4. Роль американської преси у боротьбі за незалежність. Концепція американської свободи преси.
5. Особливості журналістики США кінця XIX – поч. XX ст.
6. Публіцистика Марка Твена. Памфлет «Сполучені Лінчуючі Штати».
7. «Прогресивне десятиліття» Рузвельта.
8. Публіцистика Т. Драйзера про Америку і СРСР.
9. «Новий журналізм» у країнах США і Західної Європи кінця XIX – поч. XX ст.
10. Діяльність Дж. Пулітцера. Масові видання: «New York World» Дж. Пулітцера, «New York Journal» У.Херста. Жовта преса.
11. «Якісна преса». Газета Дж.Окса «New York Times».
12. Рух «макрейкерства» і діяльність провідних журналів «McClure's», «American Magazine» тощо.
13. Діяльність всесвітньо відомих репортерів XX ст. (Х. М. Говін, М. Маркес Стерлінг, Мак-Гаган, Джон Рід та ін.)
14. Таблоїдна журналістика: «Illustrated Daily News» Паттерсона і Маккорміка, «Daily Mirror» Херста тощо.
15. Щотижневі зарубіжні журнали новин XX ст. («Time» Х. Люса і Б. Хаддена, «Newsweek» Т.Дж.С. Мартіна, «US News & World Report» Д.Лоуренса).
16. Сучасні зарубіжні масові ілюстровані журнали XX ст. («Life», «Look», «Saturday Evening Post», «Paris-Match»).
17. Журнали-дайджести («Business Week», «Fortune»).
18. Ділові журнали («Literary Digest», «Rider's Digest»).

19. Науково-популярні журнали XX ст.: «National Geographic», «Geo».
20. Безкоштовні газети.
21. Найбільші світові агентства ЗМІ: Havas, Associated Press, Reuters, France Press, UPI, ТАРС.
22. Світові школи журналістики.

ТЕМИ ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

Заняття 1

Публіцистичні жанри античності початку нової ери. Рання християнська публіцистика як форма ораторського мистецтва

1. Луцілій і виникнення римської «сатури». Жанри віршованої сатири і послання у творах Горація і Ювенала.
2. Особливості християнської публіцистики. Євангеліє від св. Матвія. Перше послання св. Павла до коринфян.
3. Творчість представників західної традиції християнства Єроніма Стридонського, Амбросія Медіоланського, Аврелія Августина.
4. Публіцистика представників східної традиції християнства Григорія Богослова, Василя Великого, Івана Златоустого.

Заняття 2

Публіцистика західноєвропейського Середньовіччя. Винайдення книгодрукування. Рукописні та перші друковані видання

1. Проповідь як основний метод комунікації у Середньовіччі. Проповіді Григорія Двоєслова, Гільдаса, Ельфріка, Вульфстана, Бертольда Регенсбурзького та ін.
2. Політичні промови Кола ді Рієнці, Жака де Вітрі. Публіцистика Юліана.
3. Головні жанри публіцистики «темних століть». Клерикальна і політична публіцистика. Творчість Рютбефа, П'єра Дюбуа, Джона Фортеस्क'ю та ін.
4. Й. Гутенберг і винахід книгодрукування. Перші книги Німеччини. Діяльність Альда Мануція і Вільяма Кекстона.
5. Особливості перших рукописних видань («авізі», «газетта», «листи-новини», «листи-газети», «фуггер-газети», летючі листки, брошури Айтцинга, «балади новин», «конард», «вестовые письма» тощо).

Заняття 3

Політична й антицерковна публіцистика Західної Європи XV–XVI ст. Виникнення цензури. Преса і цензура

1. Головні жанри публіцистики Відродження.
2. Творчість Лоренцо Валли, Нікколо Маккіавеллі, П'єтро Аретіно.
3. Творчість Мартіна Лютера, Томаса Мюнцера, Йоганна Рейхліна, Ульріха фон Гуттена. «Листи темних людей».
4. «Похвальне слово Глупоті» Еразма Роттердамського.
5. Інститут цензури у Давньому Римі. Діяльність Цензора (Катона).
6. Інквізиція як прояв цензури в епоху Середньовіччя.
7. Діяльність Зоряної палати в Англії. «Індекс заборонених книг».
8. Памфлет Д. Мільтона «Ареопагітика».

Заняття 4

Журналістика Німеччини кінця XVIII – поч. XIX ст.

1. Політична ситуація і її вплив на розвиток преси Німеччини поч. XIX ст. Діяльність Коцебу.
2. Найвпливовіші видання поч. XIX ст. «Загальна газета» (Котт) і «Рейнський Меркурій» (Геррес).
3. Преса 30-х рр. Боротьба ліберальних і консервативних видань. Людвіг Берне і Вольфганг Менцель.
4. Преса 40-х рр. «Рейнська газета», «Ілюстрована газета».
5. Журналістська діяльність Маркса й Енгельса. «Нова Рейнська газета».

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Антична пражурналістика: усна, знакова, письмова. Періодизація. Театральне дійство як одне з передтеч журналістики.
2. Софістика й ораторське мистецтво Стародавньої Греції: Лісій, Ісократ, Демосфен.
3. Життя й політична кар'єра Юлія Цезаря. Характеристика стилю Цезаря-публіциста. Римська протогазета «Acta Diurna».
4. Творчість Цицерона – вершина ораторського мистецтва античності.
5. Красномовство імператорського Риму. Творчість Сенеки. Памфлет «Огарбузнення».
6. Рання християнська публіцистика євангелістів I-IV ст. і апостола Павла.
7. Рукописні видання XV – XVI ст. – попередники періодики у Європі (венеціанські газети, «фуггер»-газети, «летючі листки»).
8. Усна і письмова журналістика західноєвропейського Середньовіччя.
9. Протестантська й гуманістична публіцистика XV – XVI ст. (М. Лютер, Л. Валла, П. Аретіно).
10. Проповіді Томаса Мюнцера і «Листи темних людей» Ульріха фон Гуттена як зразки публіцистичної майстерності в епоху Реформації.
11. «Похвала глупоті» й «Домашні бесіди» Еразма Роттердамського як публіцистичні твори епохи Відродження.
12. Поняття власне журналістики. Революційна роль друкарського верстата Й. Гуттенберга у створенні інформаційного обміну.
13. Перші друковані газети Західної Європи XVII ст.
14. Діяльність Т. Ренодо у «Французькому Меркурії». Ренодо – засновник і редактор «Ла Газетт».
15. Зародження свободи преси в Англії. Трактат Д. Мільтона «Ареопагітика».
16. Англійська просвітницька журналістика XVIII ст. Журнали Д. Аддісона й Р. Стіла.
17. Журналістська й публіцистична діяльність Д. Дефо.
18. Журналістська й публіцистична діяльність Д. Свіфта.
19. Американська журналістика XVIII ст. Діяльність У. Бредфорда, Б. Харріса, Дж. Кемплелла. Памфлет Т.Пейна «Здоровий глузд».

20. Просвітницька журналістика Росії XVIII ст. Перша друкована газета «Ведомости».
21. Діяльність французьких просвітників-енциклопедистів (Монтеск'є, Вольтер, Дідро)
22. Передреволюційна публіцистика Марата. Газета «Друг народу». Публіцистика Бабьофа.
23. Преса періоду Великої Французької революції. Цензура в епоху Наполеона.
24. Французька журналістика Липневої монархії (1830-1848). Журнали Філоппона «Карикатюр» і «Шаріварі». Видання Е.де Жирардена та масова преса.
25. Журналістика Франції I пол. XIX ст. Газети «Монітер», «Конституціоналіст», «Журнал дебатів». Жанри памфлету й фейлетону. Публіцистика О. Бальзака.
26. Виникнення перших літературних журналів у XVIII – XIX ст. Видавнича та журналістська діяльність Б. Франкліна. Політичний памфлет «Про работоргівлю».
27. Журналістика США періоду Війни за незалежність (1775-1783). Американська концепція свободи преси. Діяльність Т. Джеферсона.
28. Журналістська діяльність М. Ломоносова. «Московские ведомости».
29. Зародження персонального журналізму. «Всякая всячина» Катерини II. Сатирична журналістика Росії.
30. Журналістська діяльність І. Крилова («Зритель», «Почта духов») і М.Новікова («Трутень», «Пустомеля», «Живописец», «Утренний свет» «Московское издание»).
31. Особливості преси Росії I пол. XIX ст. Альманах декабристів «Полярная звезда». Журналістська діяльність О. Пушкіна.
32. М. Карамзін – родоначальник «справжнього журналу». «Московський журнал». «Вестник Европы».
33. Виникнення цензури у Росії. Організація Третього відділення. «Тимчасові правила про пресу» 1865 р. Діяльність П. Валуєва. Ф. Тютчев про пресу.
34. Журналістська та публіцистична діяльність К. Маркса і Ф. Енгельса. «Нова Рейнська газета».
35. Англійська журналістика у XIX ст. Еволюція ЗМІ. «Times» – найстаріша загальнонаціональна газета. Видатні редактори газети Дж.Уолтер, Т.Барнс, Дж.Ділейн.

36. Особливості англійської журналістики I пол. XIX ст. Основні типи англійських газет. Виникнення щоденних та масових видань. Діяльність першої журналістської династії (газети «Суспільні оголошення», «Ранкова хроніка»). Перші репортери.
37. Журналістсько-публіцистична діяльність Ч. Діккенса і В.Теккеря.
38. Особливості німецької преси I пол. XIX ст. Найбільш впливові видання («Загальна газета» Котта, «Рейнський Меркурій» Герреса). Публіцистична діяльність Г. Гейне, Г. Бюхнера, Л. Берне, А. Коцебу.
39. Особливості російської журналістики XIX ст. Журнали «Отечественные записки», «Московский телеграф», «Русский вестник», «Москвитянин». Журналістсько-публіцистична діяльність Салтикова-Щедріна.
40. Вільна безцензурна преса Герцена і Огарьова. Літературно-критичні журнали Росії XIX ст. Діяльність В. Белінського. Роман Г. Чернишевського «Что делать?».
41. Особливості преси Росії кінця XIX – поч. XX ст. «Русское слово»: діяльність В. Гіляровського. Публіцистика А. Чехова і В. Короленка.
42. Жовтнева революція 1917 р. та доля російської журналістики у післяжовтневий час. Типологія перших видань радянської влади. Робота РОСТА. Діяльність В. Маяковського.
43. Особливості преси Росії 20-30-х р. XX ст. Провідні видання. Діяльність Головліта. Публіцистика М. Горького, О.Кольцова.
44. Журналістика Росії періоду Великої Вітчизняної війни. Публіцистичні твори О. Толстого, В. Гроссмана, М. Шолохова, К. Симонова, Б. Полевого та ін.
45. Преса Паризької комуни. «Золотий вік» французької преси. Публіцистична діяльність Е.Золя. Памфлет «Я обвинувачую!»
46. Преса Німеччини у кінці XIX – поч. XX ст. Політика Бісмарка в галузі преси.
47. Особливості журналістики США кінця XIX – поч. XX ст. Публіцистика Марка Твена. «Прогресивне десятиліття» Рузвельта.
48. Загальна характеристика преси Західної Європи і США у I пол. XX ст. Масові видання: «New York World» Дж. Пулітцера, «New York Journal» У. Херста. Поняття «жовта преса».

49. Загальна характеристика преси Західної Європи і США у I пол. XX ст. Поняття «якісна преса». Газета Дж.Окса «New York Times».
50. Народження сучасної журналістики розслідувань. Рух «макрейкерства». Діяльність провідних журналів «McClure's», «American Magazine» тощо.
51. Діяльність видатних репортерів XX ст. на прикладі творчості Ервіна Кіша, Ернста Хемінгуея, Джона Ріда, Володимира Гіляровського та ін.
52. Щотижневі зарубіжні журнали новин XX ст. («Time» Х. Люса і Б. Хаддена, «Newsweek» Т. Дж.С. Мартіна, «US News & World Report» Д. Лоуренса).
53. Сучасні зарубіжні масові ілюстровані журнали XX ст. («Life», «Look», «Saturday Evening Post», «Paris-Match») та журнали-дайджести («Business Week», «Fortune»; ділові журнали «Literary Digest», «Rider's Digest»).
54. Типологічна еволюція зарубіжних періодичних видань у XX ст. Таблоїдна журналістика: «Illustrated Daily News» Паттерсона і Маккорміка, «Daily Mirror» Херста тощо.
55. Науково-популярні зарубіжні журнали XX ст.: «National Geographic», «Geo» тощо.
56. Найбільші світові агентства ЗМІ: Havas, Associated Press, Reuters, France Press, UPI, ТАРС.

СПИСОК ОСНОВНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Беспалова А. Г., Корнилов Е. А., Короченский А. П., Лучинский Ю. В., Станько А. И. История мировой журналистики. – Ростов-на-Дону : Издательский центр «Март», 2003. – 432 с.
2. Ворошилов В. В. Журналистика. Базовый курс: Учебник. – 5-е изд. – СПб. : Изд-во Михайлова В. А., 2006. – 640 с.
3. Жиленко І. Р. Історія зарубіжної журналістики (від античності до II пол. XVIII ст.): навчальний посібник / І. Р. Жиленко – Суми : Вид-во СумДУ, 2010. – 285 с.
4. Федченко П. М. Преса та її попередники. – К. : Наукова думка, 1969. – 350 с.

СПИСОК ДОДАТКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Введение в мировую журналистику. От Античности до конца XVIII века: Хрестоматия / Сост. Г. В. Прутцков. – М. : Аспект Пресс, 2007. – 428 с.
2. Виппер Р. Ю. Лекции по истории Греции. Очерки истории Римской империи. Избранное сочинение в II т. – Т. I. – Ростов-на-Дону: Издательство «Феникс», 1995. – 480 с.
3. Вороненкова Г. Ф. Путь длиной в пять столетий: от рукописного листка до информационного общества. Национальное своеобразие средств массовой информации Германии (исторические предпосылки, особенности становления и эволюция, типологические характеристики, структура, состояние на рубеже тысячелетий). – М. : Языки русской культуры, 1999. – 640 с.
4. Гетьманець М. Ф., Михайлин І. Л. Сучасний словник літератури і журналістики. – Х. : Прапор, 2009. – 384 с.
5. Есин Б. И. История русской журналистики (1703 – 1917): Хрестоматия. – 2-е изд., испр. – М. : Флинта-Наука, 2001. – 464 с.
6. Жолудь Р. В. Начало православной публицистики: Библия, апологеты, византийцы. – Воронеж : Воронеж. гос. ун-т, 2002. – 191 с.
7. Журналистика западноевропейских стран: Учебное пособие / Под ред. В. С. Соколова. – Л.: Изд-во Ленинград. ун-та, 1990.
8. История зарубежной журналистики. 1800-1945: Хрестоматия / Сост. Г. В. Прутцков. – М. : Аспект Пресс, 2007. – 397 с.
9. История зарубежной журналистики. 1945-2008: Хрестоматия / Сост. Г. В. Прутцков. – М. : Аспект Пресс, 2008. – 222 с.

10. История печати: В 2 т. – Т. 1. – М.: Аспект Пресс, 2001. – (Серия «Классика журналистики») // Режим доступа: <http://evartist.narod.ru/text2/26.htm>
11. История печати: В 2 т. – Т. 2. – М.: Аспект Пресс, 2001. – (Серия «Классика журналистики») // Режим доступа: <http://evartist.narod.ru/text2/31.htm>
12. История печати: Антология: Т. 3: Газета Древнего мира / Очерки по истории мировой почты / Сатирико-нравоучительные журналы Стиля и Аддисона: Учебное пособие для вузов (сост., предисл., комм. Засурского Я. Н., Бакулина О. А.). – М.: Аспект Пресс, 2008г. – 271 с. – (Серия «Классика журналистики»).
13. История русской журналистики XVIII–XIX веков / Под ред. проф. А. В. Западова. – М. : Высшая школа, 1973.
14. Козлова М. М. История журналистики зарубежных стран: Учебное пособие для бакалавров специальности «Связи с общественностью». – Ульяновск : УлГТУ, 1999. – 100 с.
15. Казакова Т. В. Історія зарубіжної журналістики: Методичні матеріали для студентів заочного та дистанційного навчання зі спеціальності «Журналістика». – Харків : ХНУ, 2001. – 19 с.
16. Козлова М. М. История журналистики зарубежных стран: Учебное пособие для бакалавров специальности «Связи с общественностью». – Ульяновск: УлГТУ, 1999. – 100 с.
17. Корнилова Е. Н. Риторика – искусство убеждать. Своеобразие публицистики античного мира: Учебное пособие. – 3-е изд., доп. – М. : Изд-во Моск.ун-та, 2010. – 240 с.
18. Кузнецов И. В. История отечественной журналистики (1917-2000): учебно-методический комплект (учебное пособие, хрестоматия) / И. В. Кузнецов. – 3-е изд., испр. – М. : Флинта: Наука, 2006. – 640 с.
19. Куле К. «СМИ в Древней Греции: сочинения, речи, разыскания, путешествия...» / Пер. с франц. – М. : Новое Литературное Обозрение, 2004 г. – 256 с.
20. Лучинский Ю. Очерки истории зарубежной журналистики: Учеб. пособие. – Кубан. гос. ун-т. – Краснодар, 1996. – 140 с.
21. Махонина с.Я. История русской журналистики начала XX века: учебно-методический комплект (учебное пособие, хрестоматия) / С. Я. Махонина. – 2-е изд., испр. – М. : Флинта: Наука, 2006. – 368 с.
22. Мелещенко О. К., Черняков Б. І. Чотири століття британської журналістики // Наукові записки Інституту журналістики. – Том 9 (жовтень-грудень). – К., 2002. – С. 191–228.
23. Мелещенко О. К., Черняков Б. І. Журналістика Франції // Наукові записки Інституту журналістики. – Том 10 (січень-березень). – К., 2003. – С. 159–212.

24. Мелешенко О. К., Чічановський А. А., Шкляр В. І. Інформація, інформаційний. Словник термінів і понять для журналістів і політологів. – К. : Грамота, 2007. – 72 с. – (Сер. «Словник»).
25. Мельник Г., Виноградова С. Деловая журналистика: Учебное пособие. – СПб: Питер, 2010. – 304 с.
26. Михайлин І. Л. Історія української журналістики. – Х. : Прапор, 2004. – 320 с.
27. Михайлин І. Л. Журналістика як всесвіт: Вибрані медіа-дослідження – Х. : Прапор, 2008. – 512 с.
28. Михайлов С. А. Журналистика Соединенных Штатов Америки. – СПб. : Изд-во Михайлова В. А., 2004. – 448 с.
29. Михайлов С. А. История зарубежных СМИ: Учебное пособие. – СПб. : Изд-во Михайлова В. А., 2006. – 256 с.
30. Михайлов С. А., Ли Динсинь, Чжан Хэфэн, У Ли, Чиу Джуей-Хуей. Журналистика Китая. – СПб. : Изд-во Михайлова В.А., 2006. – 600 с.
31. Овсепян Р. П. История новейшей отечественной журналистики: февраль 1917 – начало XXI в.: учеб. пособие /под ред. Я. Н. Засурского. – М.: Изд-во Моск. ун-та: Наука, 2005. – 352 с.
32. Ораторы Древней Греции. – Сост. М. Л. Гаспаров. – М., 1985.
33. Прутцков Г. В. Введение в мировую журналистику: Антология: В 2 т. – М. : Омега-Л, ИМПЭ им. А. С. Грибоедова, 2003.
34. Прутцков Г. В. История зарубежной журналистики. 1929-2011: учебно-методический комплект (учебное пособие, хрестоматия) / Г. В. Прутцков.; под. ред. Я.Н.Засурского. – М. : Аспект Пресс, 2011. – 431 с.
35. Растегар Ирадж. Сучасна преса Іраку: загальна характеристика та основні тенденції розвитку // Наукові записки Інституту журналістики. – Том 12. – К., 2003. – С.125–129.
36. Різун В. В. Теорія масової комунікації: Підручник для студентів галузі 0303 «Журналістика та інформація». – К. : Видавничий центр «Просвіта», 2008. – 260 с.
37. Рыжов К. В., Рыжова Е. В. 100 великих пророков и вероучи-телей. – М. : Вече, 2006. – 544 с.
38. Сидоренко Н. М. Історія зарубіжної журналістики: Навчальна програма. – К., 2001.
39. Соколов В. С., Виноградова С.М. Периодическая печать Великобритании. – СПб. : Изд-во С.-Петербур. ун-та, 2000.
40. Скэмел М. Цензура: личная точка зрения. – Режим доступа: <http://modernproblems.org.ru/press/cenzore>.

41. Словник журналіста: Терміни, мас-медіа, постаті / За ред. Ю. М. Бідзілі. – Ужгород : ВАТ «Видавництво «Закарпаття», 2007. – 224 с.
42. Средства массовой информации России: Учебное пособие / Под ред. Я.Н.Засурского. – М. : Аспект-пресс, 2006. – 380 с.
43. Трыков В. П. Введение в мировую журналистику: Учеб. пособие. – М. : ИМПЭ им. А. С. Грибоедова, 2007. – 55 с.
44. Ученова В. В. Беседы о журналистике. – М.: Молодая гвардия, 1978. – 208 с.
45. Ученова В. В. У истоков публицистики. – М. : Изд-во МГУ, 1989. – 211 с.
46. Хоменко Т. М. Проповідництво і сучасна публіцистика: (на основі есеїстики Є. Сверстюка, М. Мариновича – Україна, І. Ортинського – Німеччина). – Львів : ПАІС, 2008. – 135 с.

Навчальне видання

Методичні вказівки
до практичних занять і самостійної роботи
з курсу «Історія зарубіжної журналістики»
для студентів денної та заочної форм навчання
спеціальності «Медіакомунікації»

Відповідальний за випуск О. Г.Ткаченко
Редактор І. Р. Жиленко
Комп'ютерне верстання І. Р. Жиленко

Підписано до друку
Формат 60x84/16. Ум. друк. арк.. Собівартість видання
Обл.-вид. арк. Тираж пр. Зам. №

Видавець і виготовлювач
Сумський державний університет,
вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3062 від 17.12.2007.

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

До друку та в світ
дозволяю на підставі
«Єдиних правил», п. 2.6.14
Начальник організаційного-методичного
управління

В. Б. Юскаєв

3667 Методичні вказівки
до практичних занять і самостійної роботи
з курсу «Історія зарубіжної журналістики»
для студентів денної та заочної форм навчання
спеціальності «Медіакомунікації»

Укладач

І. Р. Жиленко

Відповідальний за випуск

О. Г.Ткаченко

В.о. декана факультету ІФСК

О. М.Сушкова

Суми
Сумський державний університет
2014

